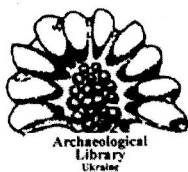

ІНСТИТУТ АРХЕОЛОГІЇ
Національна академія наук України

**АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
В УКРАЇНІ 2004-2005 рр.**

**ARCHAEOLOGICAL RESEARCHES
IN UKRAINE 2004-2005**

Появі у світ цього видання сприяла фінансова підтримка
Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (УТОПІК)
Південно-Української археологічної експедиції ІА НАН України
Львівської філії Охоронної археологічної служби України
Кримської філії ІА НАН України

South-Ukrainian Archaeological Expedition of the IANASU
Lviv branch of the Protection Archaeological Service of Ukraine
Ukrainian Society of the Protection Historical and Cultural Monuments
Crimean Branch of the Institute of Archaeology of the NAS Ukraine (IANASU)
have given financial support for publishing of this book

КИЇВ ЗАПОРІЖЖЯ
ДИКЕ ПОЛЕ
2006

ББК 63.4 я5 (Укр.)

УДК 902

А 87

Редакційна колегія: член-кореспондент НАН України С.Д. Крижицький
член-кореспондент НАН України О.П. Моця
д.і.н. Д.Н. Козак
д.і.н. Г.Ю. Івакін
д.і.н. Л.Л. Залізник •
д.і.н. В.В. Отрощенко
д.і.н. О.В. Сухобоков
д.і.н. І.В. Терпиловський
к.і.н. В.Л. Миц
д.і.н. Н.О. Гаврилюк, головний редактор

Укладач: д.і.н. Н.О. Гаврилюк

Рецензенти: д.і.н. Г.І. Шаповалов, д.і.н. В.М. Зінько

Друкується за постановою Вченої ради ІА НАН України № 7 від 5 жовтня 2006 р.

А 87 Археологічні дослідження в Україні 2004-2005 рр.: Збірка наукових праць / За ред. Н.О. Гаврилюк. — Вип. 8. — Київ-Запоріжжя: ІА НАН України, Дике Поле, 2006. — 540 с.
ISBN 966-8132-81-5

У 122 публікаціях (19 відносяться до польового сезону 2004 р.; 94—до 2005 р.; 2 — науковому фонду ІА НАНУ; 5 — методам природничих наук в археології; 2 — актуальним питанням польової археології; 4 — хроніці та інформації) з багатьма ілюстраціями 198 авторами представлені результати розкопок та розвідок всіх археологічних культур України.

Для археологів, істориків, антропологів.

ББК 63.4 я5 (Укр.)

А 87 Археологические исследования в Украине 2004-2005 гг.: Сборник научных трудов / Под ред. Н.А. Гаврилюк. — Вып. 8. — Киев-Запорожье: ИА НАН Украины, Дикое Поле, 2006. — 540 с.
ISBN 966-8132-81-5

В 122 публикациях (19 относятся к полевому сезону 2004 г; 94 — к 2005 г.; 2 — Научному фонду ИА НАНУ; 5 — методам естественных наук; 2 — актуальным (болезненным) вопросам археологии; 4 — хронике и информации с многочисленными иллюстрациями 198 авторами представлены результаты раскопок и разведок всех археологических культур Украины.

Для археологов, историков, антропологов.

ББК 63.4 я5 (Укр.)

Archaeological Researches in Ukraine 2004-2005: Collection of scientific works / Editor N.A.Gavriliuk. — Issue 8. — Kiev-Zaporizhzhia: IANAS Ukraine, Dikoe Pole, 2006. — 540 p.
ISBN 966-8132-81-5

By 198 authors in 122 publications (19 of them concern the field season of 2004; 94 — 2005; 2 — Scientific Fund of Institute of Archaeology of NASU; 5 — questions of technique of natural sciences; 2 — trigger points of the Ukrainian archaeology; 4 — chronicle and data) with numerous illustrations are submitted results of excavation and reconnaissances of all spectrum of archaeological cultures all over Ukraine.

For archaeologists, historians, anthropologists.

© Інститут археології НАН України, 2006
© Автори статей, 2006
© Н.О. Гаврилюк-укладання, 2006
© Дике Поле, 2006

Товкайло М.Т.*, Бузян Г.М.***, Тетеря Д.А.***, Юрченко О.В.**

* Інститут археології ІАН України

*** Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав»

Дослідження давньоруського ґрунтового могильника у Переяславі в 2004 р.

Товкайло М.Т., Бузян Г.М., Тетеря Д.А., Юрченко О.В. Исследования древнерусского ґрунтового могильника в Переяславе в 2004 г. В 2004 году археологическая экспедиция Национального историко-этнографического заповедника «Переяслав» провела охранные археологические исследования на древнерусском ґрунтовом могильнике, который был выявлен в 2003 году на юго-восточной окраине Переяслава Русского. В ходе проведенных работ на площади 2826 м² открыто и изучено 30 захоронений и комплекс из двух кострищ.

M. Toukailo, G. Busyan, D. Teierya, O. Urchenko. The exploration of the ancient Rus' soil grave digger in Pereyaslav in 2004. The archaeological expedition of the National history and ethnographical reserve «Pereyaslav» carried out into practice the protective archaeological exploration on the ancient soil grave digger, which was discovered in 2003 in the south-western part of Pereyaslav Russky. During these works on the area of 2826 m² 30 entombments and the complex of two bonfires were discovered and studied.

У 2004 р. археологічна експедиція Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» провела охоронні дослідження на ґрунтовому могильнику давньоруської доби в м. Переяславі-Хмельницькому Київської області, Могильник був виявлений у 2003 р. внаслідок самовільних робіт позакладання глиняного кар'єру місцевим цегельним заводом (Тетеря 2004, 310-312; Тетеря, Товкайло, Юрченко 2005, 2-6).

Земляні роботи, розпочаті в 2003 році, після втручання органів охорони культурної спадщини було припинено, а під кар'єр виділено нову ділянку, яка знаходиться в глибині плато на відстані близько 80 м від його краю та 20 м на схід від старого, уже відпрацьованого кар'єру. У тому ж році експедиція заповідника провела обстеження цієї ділянки. Археологічною розвідкою на розорюваній площі зібрано нечисленні уламки давньоруської кераміки. Проведеним шурфуванням культурних залишків та поховань не виявлено. Було дано дозвіл на проведення тут земляних робіт за умови археологічного нагляду. Однак, ця умова була порушена з боку КП «Переяслав-Хмельницький цегельний завод»: роботи, по закладанню нового кар'єра розпочалися у січні 2004 р. без нагляду археологів, в результаті чого у північній частині виділеної ділянки на площі близько 4300 м² верхні шари ґрунту було вибрано екскаватором до рівня лесоподібного суглинку і при цьому частину поховань було зруйновано. Земляні роботи були призупинені, а навесні та влітку 2004 року експедиція Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» провела тут охоронні археологічні розкопки. Досліджена площа могильника складає 2826 м².

Могильник розташований на східній околиці м. Переяслава-Хмельницького (мікрорайон Підварки) на краю плато лівого берега р. Трубіж (рис. 1, 7). Висота плато над заплавою річки складає 18 м.

Спостереження за стінками глиняного кар'єру виявило таку стратиграфію ґрунтових нашарувань: 0,0-0,4 м - чорнозем; 0,4-1,0/1,05 м - темно-сірий гумусований суглинок, поби-

тий норами гризунів, заповненими мішаним суглинистим ґрунтом сіро-жовтого кольору; 1,0-2,0 м - суглинок світлого сіро-жовтого кольору, насичений кротовинами з чорноземним заповненням; 2,0 м і нижче - лес.

На дослідженій площі могильника відкрито поховань, комплекс із двох вогнищ, крім того зафіксовано ще три поховання, які були зруйновані при закладанні кар'єру (рис. 1, 2). Спостерігається не дуже чітка система розташування поховань рядами по лінії південь-північ, тобто паралельно до берегової лінії долини Трубежа. Відстань між рядами складає від 7 до 9 м, відстань між похованнями в рядах - в середньому від 5 до 8 м. Лише в трьох випадках зафіксовано попарне розташування могил на відстані 1,4-2,0 м одна від одної. Поховальні ями підпрямокутної форми в ряді випадків мали певні особливості: заглиблення або ровики, викопані на дні впоперек ями біля голови та ніг похованого (рис. 2, 4). В 21 випадку у похованнях простежено залишки трухлявої деревини від домовин різних конструкцій: у вигляді простих трун-ящиків та трун з виступаючими верхніми повздовжніми дошками-ручками (з одного чи двох боків). В одному випадку (поховання №23) зафіксовано рештки домовини з виступаючими вниз торцевими дошками, що виконували роль ніжок.

Переважає більшість поховань здійснені за християнським обрядом: покійників хоронили в домовинах випростано на спині. І Положення рук різноманітне. Найчастіше зустрічається таке розміщення, коли обидві руки зігнуті в ліктях і покладені кистями на живіт чи тазові кістки. Орієнтація поховань західна з незначними відхиленнями на північ чи південь, відповідно до сезону захоронення. На захід орієнтовано 8 кістяків, на північний захід - 11, на південний захід - 10. Два поховання відрізнялися від інших положенням кістяка - на боці в сильно скорченому стані, в тому числі одне з них мало східну орієнтацію (рис. 2, 1, 2). Наявність таких поховань на християнському могильнику викликає особливий інтерес, оскільки такі поховання є

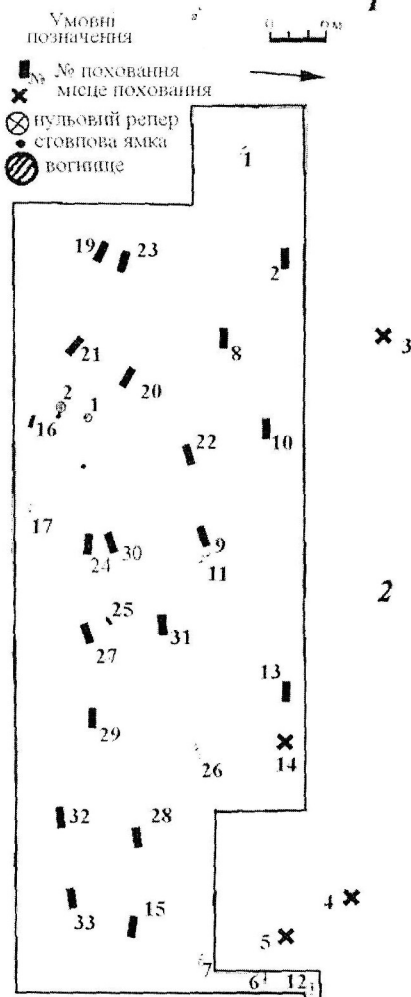
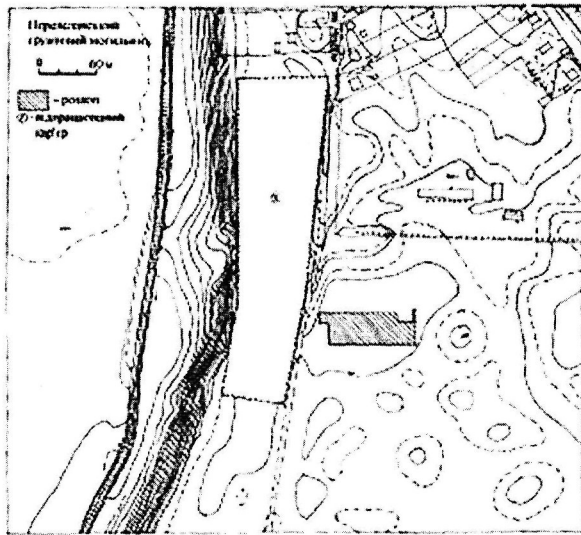

Рис. 1. Переяславський ґрунтовий могильник: 1 – топографічний план місцевості з позначенням розкопу; 2 – план розкопу.

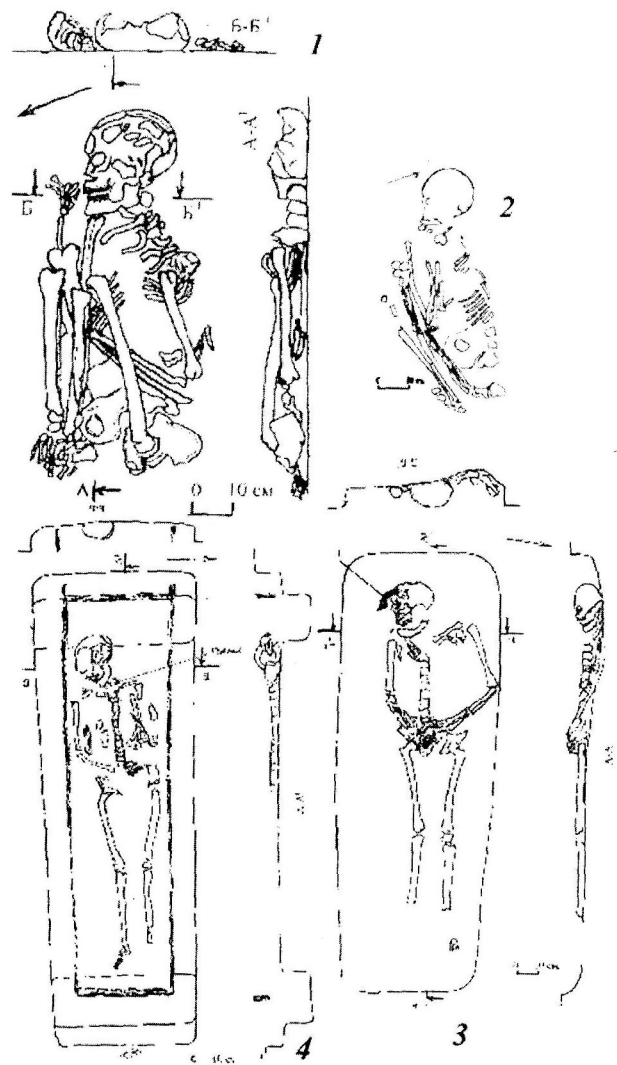

Рис. 2. Переяславський ґрунтовий могильник. Плани та перетини поховань: 1 - №11; 2 - №18; 3 - №22; 4 - №24

досить рідкісним явищем (Моця 1993, 35). З огляду на це наводимо їх опис.

Поховання №11 виявлено на глибині 1,05 м (0,75 м від репера) від сучасної поверхні. Контури могильної ями не простежено. Кістяк зна-

ходився у дуже скорченому стані й належав, за визначенням Т. Рудич (Рудич 2005, 80), жінці зрілого віку, зростом 1,65 м. Похована лежала на правому боці, головою на схід. Права рука зігнута в лікті, кисть складена перед обличчям. Ліва рука зігнута в лікті, кисть - на рівні живота. Обидві руки перекриті кістками ніг, які зігнуті під дуже гострим кутом так, що стегнові й гомілкові кістки майже сходяться. Коліна на рівні грудей. Ступні складені разом; ліва перекриває праву. Розмір кістяка в скорченому стані має довжину 0,92 м, ширина (в плечах) - 0,40 м. Супроводжуючий інвентар відсутній.

Поховання №18 виявлене у верхній частині жовтуватого суглинку на глибині 1,2 м від сучасної поверхні (1,0 м від репера). Контури ями не фіксувались. Слідів деревини від поховальної конструкції не виявлено. Кістяк, дуже скорчений, лежав на правому боці і належав людині

зрілого віку, ймовірно, чоловіку. Головою орієнтований на захід. Руки сильно зігнуті у ліктях під гострим кутом, фаланги пальців знаходились перед обличчям. Ноги зігнуті в колінах під дуже гострим кутом, так що коліна знаходились перед грудьми, а п'яти— біля тазових кісток. Вірогідно, тіло покійника було зв'язане чи туго обмотане. Довжина кістяка від черепа до п'яточних кісток - 0,82 м, максимальна ширина біля колін - 0,33 м. Поховальний інвентар відсутній.

У південній частині розколу виявлено цікавий, можливо, ритуальний комплекс, який складався з двох розміщених поряд вогнищ та ямки від стовпа. Глибина залягання обох вогнищ була близькою до глибини розташованих поруч поховань №№ 16, 20 та 21, як і до рівня залягання переважної більшості поховань могильника. Ще одну ямку від стовпа було виявлено на відстані близько 5 м південніше від першого вогнища.

Вогнище 1 знаходилось у нижній частині темно-сірого гумусованого суглинку на глибині 0,90 м від сучасної поверхні (0,55 м від репера). Воно являло собою круглу пляму пропеченого ґрунту; діаметром 1,0х1,05 м. Краї вогнища підняті, середина заглиблена на 7 см. Розріз вогнища показав пропеченість ґрунту на глибину до 2 см, що засвідчує його багаторазове використання. З південного боку від нього виявлено золисту пляму ґрунту з крапленими деревного вугілля, вигорнутого з вогнища. Її розмір 0,4х0,4 м.

Вогнище 2 виявлено на тій же глибині на відстані 1,5 м на південний захід від першого. Воно має розміри 1,1х1,05 м. В плані кругле, краї підняті, середина ввігнута. ґрунт на місці вогнища пропечений, так як і в першому випадку. Зі східного боку від вогнища на відстані 0,25 м від його краю виявлено ямку від стовпа, діаметром 0,22 м та глибиною 0,25 м. Жодних знахідок ні у заповненні вогнищ, ні поблизу них не виявлено.

Розміщення вогнищ на одній глибині з похованнями свідчить, що функціонувати вони могли лише за умови їх знаходження у котловані, однак його слідів у чорноземному ґрунті не простежено. Та обставина, що при спорудженні вогнищ не було порушено жодного з навколишніх поховань, а також їхнє розміщення на одному рівні, дозволяє пов'язати їх з могильником. Використання обрядових вогнищ на слов'янських могильниках XI-XII ст. відзначав свого часу Л. Нідерле: вони розташовувалися по різному - поряд зі скелетом, над ним чи під ним і, на думку дослідника, могли призначатися як для вшанування пам'яті померлого, так і приготування їжі для поховальної трапези (Нідерле 1956, 215).

Всі досліджені поховання були без супроводжуючого інвентарю. В той же час, в окремих могилах виявлено рештки тканин одягу (рис. 2. 3) та три гудзики.

Бронзові литі гудзики мають [рибоподібну форму з петлеподібною дужкою (поховання №№ 24, 27) (рис. 3. 2). Аналогічні вироби відомі з поховальних комплексів Києва, Чернігова, Канівського Придніпров'я, де вони датуються XI-XII ст. (Боровський, Калюк 1993, 7; Шекун, Веремійчук 1997. 81).

У похованні №13 біля шийних хребців та ключиці похованого молодого віку (стать не визначена через незадовільне збереження кістяка) знайдено три фрагменти шовкової стрічки саржевого переплетення із залишками шиття, виконаного в техніці рельєфної вишивки тонкою золотною ниткою (сухозлотицею) по аплікації (рис. 3, а). Тканина аплікації не збереглася, від проклейки залишився білуватий відбиток візерунку та рештки шовкової нитки, якою було пришито тканину аплікації до основи. Місцями по узору помітні залишки дуже тонкої нитки-сухозлотиці. Візерунок: вертикально розміщені стилізовані зображення дерева життя чи квітки. Колір основи та ниток, якими прошитий узор, зараз має червонувато-коричневий відтінок. Розміри стрічки: ширина - близько 2 см; довжина фрагментів - 3; 3; 2 см.

Стрічкою, певно, був оздоблений комір сорочки. Вишиті стрічки, що прикрашали горловини сорочок, відомі з досліджень давньоруських поховань в с. Голоурів (Орлов 1973. 41-50) та з передгороддя Чернігова (Марионилла /Саламатова/2004, 71-75).

У похованнях №№ 15 та 19 біля шийних хребців знайдено рештки погано збережених стрічок (окремі фрагменти), певно, шовкових, сірувато-коричневого кольору.

У поховання №21 навколо шийних хребців кістяка, який належав жінці 35-45 років, виявлено два фрагменти від парчевої тканиної стрічки довжиною 9,5 та 7,5 см при ширині 1,2 см (рис. 3. в). Збереження першого фрагмента гірше: нитки висоталися, тканина поділилася. Другий фрагмент кращого збереження: залишилася частина прямокутної облямівки вирізу у формі каре — певно, оздоблення горловини сорочки. Під стрічкою збереглися фрагменти тонкої, напевно, шовкової тканини саржевого переплетіння, на яку її було пришито. Власне стрічка також була виткана саржевим переплетенням із шовкових ниток зі складним настилом золотної нитки. Золотні нитки збереглися па стрічці фрагментарно. Колір тканини нині— коричневий із рудувато-зеленкуватим відтінком, а колір золотної нитки - сірувато-коричневий, на яких місцями збереглися золоті блискітки.

У похованні №22 (жіночому) виявлено парчеву ткану стрічку на лобній кістці, можливо, від головного убору, та три невеликих фрагменти вузької стрічки, що знаходились на рівні шийних хребців, напевно, від облямівки коміра (рис. 3. г). Широка стрічка з головного убору збереглася у трьох фрагментах довжи-

ною 11; 6,5; 6 см при ширині — 2,3 см. У тканині використано техніку складного переплетення (репсова тканина?) шовкової та золотної нитки з елементами гобеленового ткання. Колір залишків стрічки - коричневий з рудуватим відтінком (первісний колір, ймовірно, був червоний). Вузька стрічка збереглася у трьох фрагментах загальною довжиною 7 см при ширині 1,4 см. Стрічка візерункового ткання з використанням саржевого переплетення в основі та складним настилом із сухозлотиці. Схема візерунку: переплетені ниткою-сухозлотицею «кіски» хрест-навхрест, що утворюють незаповнені сухозлотицею ромби чи овали. Колір основи рудувато-коричневий (первісний червоний чи пурпуровий?), колір золотної нитки - темно-сірий із залишками золотих блискіток.

У двох похованнях (№№30 та 33) знайдено залізни ковани цвяхи. Два цвяхи в похованні №30 знаходились біля ніг, прилягаючи до південної повздожньої дошки труни. Збереження цвяхів не повне, в перетині стержень становить квадрат розміром 0,6 см. 12 цвяхів (всього 22 уламки) розчищено під час дослідження поховальної конструкції поховання №33. Цвяхи дуже кородовані, на металі збереглися рештки дерева. Один з цвяхів повного збереження має розміри: довжина— 13 см, шляпка-2x1,8 см, в перетині стержня - квадрат зі стороною 0,6-0,7 см. Решта цвяхів розрізняються лише за довжиною стержня та розміром шляпки.

У чорноземному шарі на площі могильника та у заповнені могильних ям поховань №№12 і 19 виявлено кераміку, яка представлена уламками гончарних горщиків з валикоподібними вінцями (рис. 3, 1). Вони мають плавну вигнуту шийку й виготовлені з добре відмуденого тіста з домішкою піску. Орнаментовані по плічці врзаними горизонтальними лініями. Товщина стінок - 3-5 мм. За аналогіями знайдена кераміка була поширена в другій половині XI - на початку XIII ст. (Петрашенко. 2005).

Під час роботи експедиції було обстежено стінки старого, уже відпрацьованого у 1970-1980-х рр. глиняного кар'єру. У західній стінці кар'єру, за 50 м на південь від його північного краю, на глибині 0,8 м від поверхні, виявлено зруйноване поховання. Від нього збереглася лише верхня частина черепа. Орієнтація західна. Контури ями не простежено. За свідченням екскаваторника, який у 1970-х роках працював на закладанні старого кар'єру, там було багато поховань.

Отримані в ході досліджень матеріали значно розширюють джерелознавчу базу по вивченню сакральних комплексів Переяслава Руського та окремих аспектів його історичної топографії. Подальші дослідження Переяславського ґрунтового могильника дозволять уточнити його територіальні межі та хронологію.

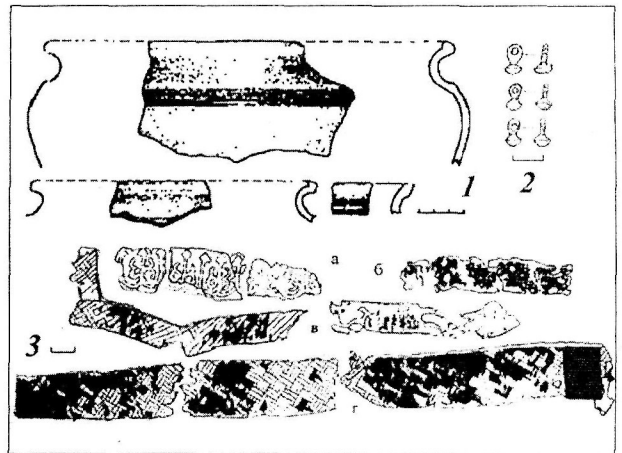

Рис.3. Переяславський ґрунтовий могильник. 1 — кераміка з площі могильника та із заповнення могильної ями поховання № 19; 2 — бронзові гудзики з поховань №24 та 27; 3 - залишки тканин: а— з поховання №13; б, г-№22; в-№21.

Література

Баронський А.Є., Кано́к О.11. Дослідження київського дитинця // Стародавній Київ. Археологічні дослідження 1984-1989. Київ. 1993.

Марионілла (Саламатова). Шитий воротничок домонгольського періода из Чернигова и технические особенности его исполнения // Середньовічні старожитності Південної Русі-України /Тези доповідей. Чернігів. 2004.

Моця О.П. Населення південно-руських земель IX-XIII ст. Київ. 1993.

Нидерле /І. Славянские древности. Москва. 1956.

Орлов Р.С. Давньоруська вишивка XII ст. // Археологія. - 1973. - № 12.

Петрашенко В.А. Древнерусское село по материалам поселений у с. Григоровка. - Киев, 2005.

Тетеря Д.А. Новий могильник на околиці Переяслава Руського // Археологічні відкриття в Україні 2002-2003 рр. Київ, 2004.

Тетеря Д.А., Товкайло М.Т., Юрченко О.В. Звіт про археологічні дослідження в місті Переяславі-Хмельницькому в 2003 році. // НА ІА НАНУ, 2005.

Рудич Т.О. Антропологічні матеріали з розкопок могильника на околиці м. Переяслава-Хмельницького // Товкайло М.Т., Бузян Г.М., Вовкодав С.М., Роздобудько М.В., Тетеря Д.А., Юрченко О.В. Звіт про дослідження Переяславського ґрунтового могильника у 2004 році. // НА ІА НАНУ 2005.

Шекуи О.В., Веремінчук ОМ. Поселення Піскове у верхів'ях р. Білоус // Південноруське село IX-XIII ст. (за редакцією О.П. Моці. В.П. Коваленка, В.О. Петрашенко). Київ, 1997.

ЗМІСТ

Від редакції	;3
Розділ 1. АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ 2004 р.	5
<i>Голубєва ІВ.</i> Археологічні дослідження Царєборисівської фортеці в.2004 р.....	5
<i>Демидко С.Ю., Погорілець ОТ., Стопенчук СМ.</i> Дослідження залишків пізньосередньовічного укріплення XVI ст. поблизу смт Меджибіж Летичівського р-ну Хмельницької обл.....	8
<i>Ермолин А.Л.</i> Могильник ґрунтових склепов на території г. Керчи.....	10
<i>Zelenko S., Morozova Y.</i> Underwater archaeological research in the Black Sea in 2004-2005.....	12
<i>Зеленко СМ.</i> Исследование груза торгового корабля 13 века, погибшего вблизи Судака (раскопки 2004 г.).....	12
<i>Зоценко В.М., Тараненко С.П., Івакін В.Г., Журухіна О.Ю.</i> Про археологічні дослідження ділянки за адресою вул. Борисоглібська, 2.....	15
<i>Колода В.В.</i> Работы 2004 г. на поселении Верхний Салтов.....	16
<i>Куштан Д.П.</i> Результати рятивних археологічних розкопок багатощарового поселення Шарин на Уманщині за 2004 р.....	19
<i>Любичев М.В.</i> Исследование черняховского поселения на Харьковщине.....	23
<i>Майко В.В., Джанов А.В., Фарбей А.М.</i> Археологические исследования на территории цитадели Судацкой крепости и на посаде средневековой Сугдеи.....	25
<i>Майко В.В., Фарбей А.М., Джанов А.В.</i> Археологические разведки на территории посада средневековой Сугдеи.....	29
<i>Моця О.ПІ., Черненко О.Є., Казаков А.Л., Сорокін С.О.</i> Охоронні археологічні дослідження в м. Чернігові у 2004 р.....	32
<i>Степанчук В.Н., Сиволап М.П., Ветров Д.А., Озеров П.П.</i> Обследование палеолитических местонахождений в бассейне р. Большая Вьюв в 2004 г.....	34
<i>Супруненко О.Б., Шерстюк В.В.</i> Курган зрубного часу поблизу с. Волошине на Полтавщині.....	39
<i>Товкало М.Т., Бузян Г.М., Тетеря Д.А., Юрченко О.В.</i> Дослідження давньоруського ґрунтового могильника у Переяславі в 2004 р.....	45
<i>Толкачов Ю.І.</i> Археологічні дослідження в смт Меджибіж у 2003-2004 рр.....	49
<i>Черненко О.Є., Казаков А.Л., Кедун ІС</i> Дослідження Новгород-Сіверського Спасо-Преображенського монастиря в 2004 р.....	52
<i>Шерстюк В.В., Супруненко О.Б., Мироненко КМ.</i> Розвідки в Диканському районі на Полтавщині.....	54
<i>Шрамко І.Б., Задніков С.А.</i> Розкопки зольника № 5 в 2004 р. на Західному укріпленні Більського городища.....?	58
Розділ 2. АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ 2005 р.	63
<i>Аксенов В.С.</i> Работы на Верхне-Салтовском археологическом комплексе в 2005 р.....	63
<i>Башкатов Ю.Ю., Стахів М.П.</i> Археологічні дослідження поселення Барбара I поблизу м. Комсомольськ Кременчуцького р-ну Полтавської обл.....	66
<i>Біляєва СО.</i> Дослідження на території Портового двору Аккерманської фортеці у м. Білгород-Дністровському Одеської області у 2005 р.....	71
<i>Біляєва СО., Болтрик Ю.В., Карашевич І.В., Фіалко О.Є., Ерсой Б.</i> Про роботу Міжнародної українсько-турецької експедиції у 2005 р.....	76
<i>Берест Р.</i> Ранньохристиянська символіка з Унева.....	77
<i>Бружо І.В., Манзура І.В., Субботин Л.В.</i> Раскопки городища Картал в 2005 г., открытие могильника эпохи палеометалла.....	78
<i>Бутягин А.М.</i> Работы Мирмекийской экспедиции Государственного Зрмитажа в 2005 г.....	81
<i>Былкова В.П.</i> Раскопки Белозёрского поселения в 2003-2005 гг.....	84
<i>Виногородська Л.І.</i> Археологічні дослідження у м. Старокостянтинів Хмельницької обл. в 2005 р.....	86
<i>Внуков С./О.</i> Раскопки городища Кара-Тобе в 2005 г.....	89
<i>Воронов СО.</i> Підводні історико-археологічні дослідження: пошук санітарного транспорту «Вірменія» ..	93
<i>Воронов СО.</i> Підводні історико-археологічні дослідження ескадреного міноносця ЧФ РСЧФ «Фрунзе» та проривача мінних загороджень Крігсмаріне Німеччини «Sperrbrecher-191».....	96
<i>Гаврулюк Н.О., Рассмакін Ю.Я., Остапенко М.А., Разумов СМ., Дараган М.М., Ковальов М.В., Мінаєва НІ</i> Розкопки курганів та відновлення їх насипів на о. Хортиця у 2005 р.....	98
<i>Гаврулюк Н.А., Дараган М.М.</i> Разведки постскифских городищ в 2005 г.с применением ЕИС-методов пространственного моделирования.....	104
<i>Гаскевич Д.Л.</i> Археологічні розвідки пам'яток буго-дністровської неолітичної культури у 2003-2005 рр.....	116